

Vladimir Vujčić. *Opća pedagogija. Novi pristup znanosti o odgoju.* Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 2013., 549 str.

U izdanju Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora (HPKZ) 2013. izašao je udžbenik pedagogije *Opća pedagogija. Novi pristup znanosti o odgoju* autora Vladimira Vujčića. Knjiga ima 549 stranica, sadrži grafičke prikaze, pogovor, opsežnu bibliografiju-literaturu i bilješku o autoru. Urednik knjige je dr. sc. Nevio Šetić, a recenzenti prof. dr. sc. Ante Bežen i prof. dr. sc. Igor Radeka.

Vladimir Vujčić bio je od 1984. redoviti profesor opće pedagogije na Filozofskom fakultetu u Zadru, a od 1986. profesor je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu (predmeti Opća pedagogija, Didaktika i Metodika političkog obrazovanja). Godine 1997. izabran je u trajno znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u znanstvenom polju odgojne znanosti. Njegovo istraživanje tema iz politologije 2007. rezultira izborom u znanstveno zvanje znanstvenoga savjetnika u polju politologije. Autor je preko stotinu znanstvenih i stručnih radova, 10 knjiga iz pedagogije i politologije.

Cilj je udžbenika, kako i sam autor ističe, “pokazati i dokazati da je pedagogija autonomna znanost o odgoju, posebno s obzirom na činjenicu da postoje i različite druge znanosti koje istražuju odgoj (...) danas je opravdano govoriti o tri pristupa istraživanju edukacije, a to su pedagoški (pedagogijski), edukološki i metodički pristup”.

Time HPKZ nastavlja svoju dugu tradiciju (od osnutka 1871.) izdavanja vrijedne i prijeko potrebne stručne pedagoške literature u Hrvatskoj i zauzima istaknuto mjesto među današnjim izdavačima. Napose važnost upravo udžbenika pedagogije ovaj je izdavač prepoznao i prati još od izdavanja čuvenih djela Stjepana Basaričeka – *Pedagogija, I. dio: Uzgojoslovlje* (1880.), *Pedagogija, II. dio: Opće obukoslovlje* (1882.), *Pedagogija, III. dio: Posebno obukoslovlje* (1884.) i *Pedagogija, IV. dio: Povijest pedagogije* (1881.). Godine 1951. izlazi *Opća pedagogija* Stjepana Patakija, a 1971. udžbenik *Pedagogija* Pere Šimleše u izdanju tadašnjega PKZ-a, te postaju “kultni udžbenici pedagogije u Hrvatskoj u doba socijalizma i obavezna sveučilišna literatura...” (Bežen u “Pogovoru”). Treba istaknuti još jedno vrijedno izdanje HPKZ-a, iz 1999. – *Osnove suvremene pedagogije* urednika Antuna Mijatovića, koje objedinjuje radove 31 autora.

Vujčićevom *Općom pedagogijom* HPKZ potvrđuje i nastavlja svoju ulogu vodećega izdavača udžbenika pedagogije. Podijeljena je na prvi (“Temeljna pitanja pedagogije”) i drugi dio (“Struktura i dinamika odgoja”).

Prvi dio obrađuje područja:

- A. Pedagogija i odgoj
- B. Povijest ideje odgoja
- C. Pedagogija i druge edukacijske znanosti
- D. Temeljni srodni pojmove pedagogije.

Drugi dio obrađuje:

- E. Odgoj kao cilj
- F. Odgoj kao sadržaj/kurikul
- G. Odgoj kao sredstvo
- H. Odgoj kao proces
- I. Odgoj kao rezultat/ocjenjivanje
- J. Odgoj kao sustav.

Autor na suvremen način pristupa pitanjima odgoja i pedagogije, razlikujući pritom teorijsko-znanstveno i strukturno razmatranje. U prvome dijelu raspravlja o ključnim pitanjima i specifičnostima pedagogije, zakonima odgoja te pedagogiji kao znanosti, istražujući konstituiranje pedagogije, ističući njezin ključni problem – odnos odgojne empirije i odgojne norme, spominjući različite teorije i pravce pedagogije. Tako razlikuje ključne teorije znanosti o odgoju: duhovno-znanstvenu, kritičko-racionalnu (empirijsku) i pedagogiju kao kritičku znanost o odgoju.

Donosi se povijesni pregled ideje odgoja, od staroga vijeka i misli grčkih filozofa preko srednjega vijeka, humanizma i renesanse do pedagogije novoga vijeka, prosvjetiteljske pedagogije. Slijedi razvitak pedagogije građanskoga društva, od ideja Johanna Friedricha Herbartu do promjena odgojne paradigme i odgoja kao društvene pojave te novih pristupa, odnosno kritičke i postmoderne pedagogije. Autor razlikuje dva sustava znanosti i istraživanja o odgoju – pedagoški (pedagogijski) i edukološki (edukologijski), s naznakama i trećega sustava (metodički). Oni postoje jer nemaju isti predmet istraživanja.

Drugi dio udžbenika, govoreći o odgoju kao cilju, donosi osnovne teorije – pristupe i kontroverze o ciljevima odgoja, neke konkretne taksonomije odgojnih zadataka i oblike odgajalaštva i njihove ključne zadatke. Odgojna sredstva dijeli na spoznajna, bihevioralna, sredstva usmjeravanja i izražavanja te sredstva poticanja i sprečavanja.

Govoreći o odgoju kao sadržaju/kurikulu, donosi se pregled povijesti sadržaja odgoja, iznose problemi klasifikacije znanja i sadržaja odgoja te ključni modeli kurikula.

U cjelini “Odgoj kao sredstvo” autor donosi klasifikaciju i vrste odgojnih sredstava te izdvaja spoznajna (poučavanje, učenje, nastava) i bihevioralna (vođenje, autoritet, sredstva usmjeravanja i istraživanja, sredstva poticanja i sprečavanja). Posebno poglavlje razmatra ocjenjivanje (svrhu, vrste, probleme i alternative).

Ante Bežen naglašava da ova knjiga ističe tri znanstvena pristupa odgoju – pedagoški, edukološki i metodički. Pedagogija se ograničava na proučavanje odgoja, koji se promatra kao odnos cilj – sredstvo. Edukologija se promatra kao skup različitih znanstvenih disciplina, a metodike su interdisciplinarne strukture koje povezuju temeljne odgojno-obrazovne znanosti i matične znanosti pojedinih nastavnih predmeta.

Kao što HPKZ prati suvremenu pedagošku problematiku i nastavlja tradiciju, među ostalim, i izdavaštva, jednako se tako nastavlja i hrvatska tradicija otpora svemu drugačijemu i novomu. Možda nam je to dobra osobina. Udžbenik Vladimira Vujčića *Opća pedagogija*, premda i sam u naslovu naglašava novi pristup znanosti o odgoju, po izlaženju izaziva reakcije i započinje polemiku. Tako prof. dr. sc. Marko Palekčić ocjenjuje: “Kad neka knjiga nosi naslov ‘Opća pedagogija’, očekuje se ili da autor razmatra

ono što se pod tim naslovom podrazumijeva ili da predstavlja svoje shvaćanje opće pedagogije. Niti o jednom niti o drugom nije riječ u ovoj knjizi. Naprotiv, knjiga je u cjelini orijentirana (i kao takva sadržajno strukturirana) na objašnjenje novog (kako ga autor označava) pristupa znanosti o odgoju” (*Školske novine*, br. 6/18. 2. 2014.). Kao u dobra stara vremena, u sljedećem broju oglašava se autor *Opće pedagogije* obrazlažući teze Palekčića, koji “opću pedagogiju” i “znanost o odgoju” vidi kao dvije različite, čak suprotstavljene pojave (pedagogija može bez znanosti o odgoju, dočim znanost o odgoju ne može bez pedagogije). Drži da on suprotstavlja pedagogiju kao opću teoriju odgoja samoj znanosti o odgoju, odnosno teoriju i znanost. Vujčić je ustrajan u obrani svoje nakane, odnosno da je ovim udžbenikom pokazao što je predmet pedagogije kao autonomne i integrativne znanosti o odgoju, da je prikazao različite teorije pedagogije, povijesni razvoj ideje odgoja...

Trebamo, očito, pričekati da ovaj udžbenik dođe do što većeg broja onih kojima je u prvom redu namijenjen, da oni potvrde (ili ne potvrde) opravdanost njegova objavljivanja i njegovu korisnost.

Elizabeta Serdar

Anka Došen-Dobud. *Slike iz povijesti predškolskog odgoja. Prinosi povijesti institucijskog predškolskog odgoja*. Split: Filozofski fakultet u Splitu, Rijeka: Centar za istraživanje djetinjstva – Učiteljski fakultet u Rijeci, 2013., 129 str.

Knjiga *Slike iz povijesti predškolskog odgoja. Prinosi povijesti institucijskog predškolskog odgoja* rezultat je suradničke aktivnosti Učiteljskoga fakulteta u Rijeci i Filozofskoga fakulteta u Splitu te dugogodišnjega rada i stečenog iskustva Anke Došen-Dobud, jedne od naših najvećih stručnjakinja u predškolskoj pedagogiji. Djelo se proteže na 129 stranica, a podijeljeno je na četiri poglavlja i nekoliko potpoglavlja, uz posljednji dio koji govori o autorici. Sam uvod u knjigu sastoji se od “Riječi urednika” (mr. sc. Branimir Mendeš) i “Predgovora” (Anka Došen-Dobud).

Prva tematska cjelina, pod naslovom “Počeci institucijske djelatnosti”, sadrži dva potpoglavlja: “Predvorja predškolskog odgoja” i “Povijesni pregled elemenata pravnog uređenja, položaja i uloge predškolskog odgoja u Hrvatskoj”. Prvi dio rada donosi informacije o oblicima protopredškolskoga odgoja na našim prostorima prije vremena njegova zakonskoga uređenja. Autorica u ovom dijelu poseže duboko u povijest, pa spominje “Hospital pietatis” ili “Dom milosrđa” u Dubrovniku, koji se kao ustanova, ali i kao fenomen, pojavljuje već 1432. godine. Iduća postaja na putovanju kroz prošlost našega predškolskog odgoja prikaz je pojavnosti dječjega skloništa u Istri, a priča dobiva puninu pregledom ostalih ustanova za djecu. Povijesni pregled elemenata pravnoga uređenja započinje u 19. stoljeću, kada, pod upravom bana Ivana Mažuranića, predškolski odgoj dobiva pravni okvir. Ostatak ovog potpoglavlja zauzimaju ostale sastavnice pravnoga određenja predškolskoga odgoja u prijašnjim razdobljima naše